

**Community-based Research
for Sustainability Association (CRS)
Akciókutatók a Fenntarthatóságért Egyesület (AKUT)**

Helyi gazdaságfejlesztés: az eszközöktől a jól-létig A HGF körvonalai a képességszemléletben

Bajmócy Zoltán

Szegedi Tudományegyetem
Gazdaságtudományi Kar
Kutatóközpont

Akciókutatók a Fenntarthatóságért
Egyesület (AKUT)

Az előadás célja és felépítése

- **Az előadás célja:** Az eszközök és célok közötti kapcsolat tisztázása a helyi gazdaságfejlesztés (HGF) számára
- **Az előadás háttere:** A helyi gazdaságfejlesztés megalapozása a képességszemlélet segítségével (OTKA K-109425)

Az előadás felépítése:

1. Problémafelvetés – a képességszemlélet alapjai
2. A képességszemléletre építő HGF körvonalai
3. Empirikus alkalmazás – hazai városfejlesztési dokumentumok elemzése

Problémafelvetés

- A HGF szakirodalma nem tisztázza a célként megjelölt **jólét** / **életminőség** / **életszínvonal** / **jól-lét** koncepciókat
- Valójában az eszközökkel foglalkozik (amelyek célá válnak)
 - Versenyképesség, innovációs képesség, növekedés, területi kiegyenlítődés stb.
- A szokásos megközelítések jellemzői (jóléti értelemben):
 - Eszköz megléte → Cél elérése
 - Nem tisztázza, hogy mitől kívánatosabb egy szituáció, mint egy másik

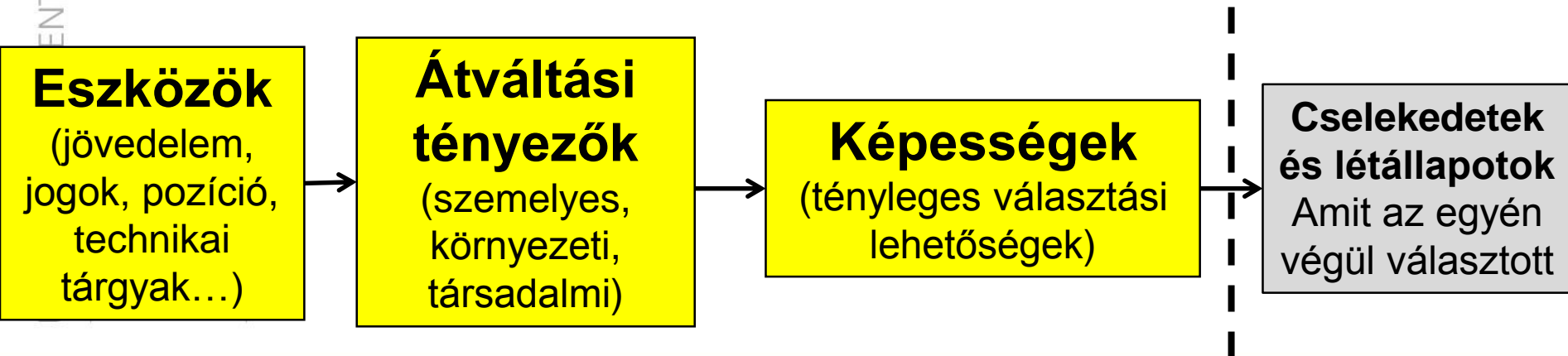
Képességszemlélet

Jól-lét (képességek):

- Emberek által jó okkal értékesnek tartott cselekedetek és létállapotok (nyílt megvitatás tárgya)
- Tényleges választási lehetőség (freedom to achieve)
- Személy, mint cselekvő (agency)

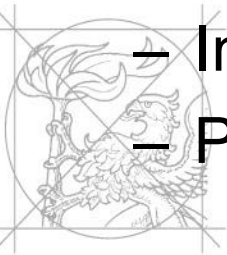
Olyan életet élni, amelyet az ember jó okkal értékesnek tart

A HGF célja a képességszemléletben

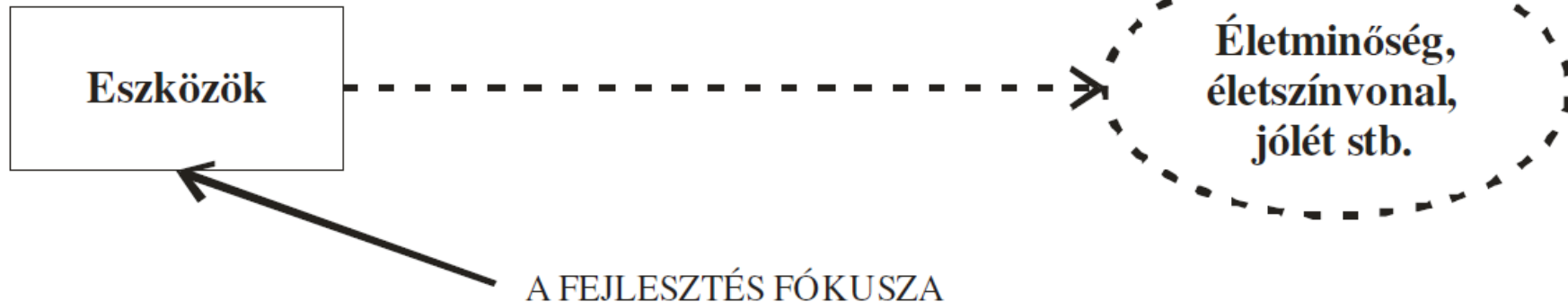
A helyi gazdasági folyamatokba **olyan módon** beavatkozni, amely hozzájárul a közösség által **jó okkal** értékesnek tartott képességek kiterjesztéséhez.

- A gazdagság és jól-lét viszonya összetett
 - Erodál-e más jól-lét komponenst
 - Tényleges lehetőség-e
- Nyílt közösségi viták fontossága
 - Információs bázis
 - Pótlólagos szempontok becsatornázása

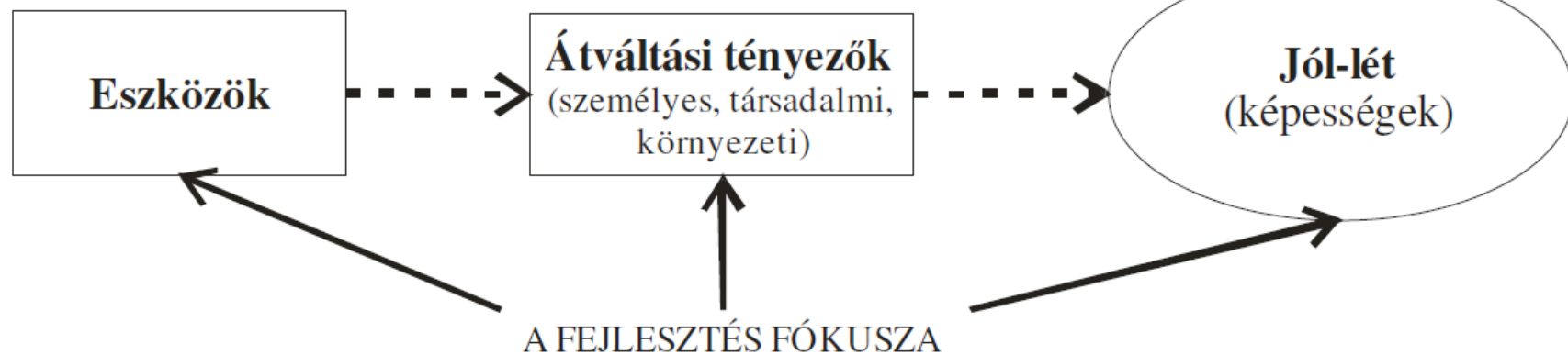

A HGF fókusz

**A helyi gazdaságfejlesztés
eszközökre koncentráló megközelítése**

**Helyi gazdaságfejlesztés a
képességszemléletben**

A HGF logikája

- 1) A fejlesztés mely, a közösség tagjai által fontosnak tartott **képességekhez** kíván hozzájárulni
 - Deliberatív részvétel
 - Szakértői és laikus tudás kombinálása
- 2) A HGF **eszközeinek** vizsgálata
 - Az eszközök használata
 - Eszköz és cél kölcsönös kapcsolata
- 3) A megvalósított beavatkozás hatásainak **értékelése** a képességek szemszögéből és ennek **visszacsatolása** a fejlesztési folyamatba

A fentiek iterálása

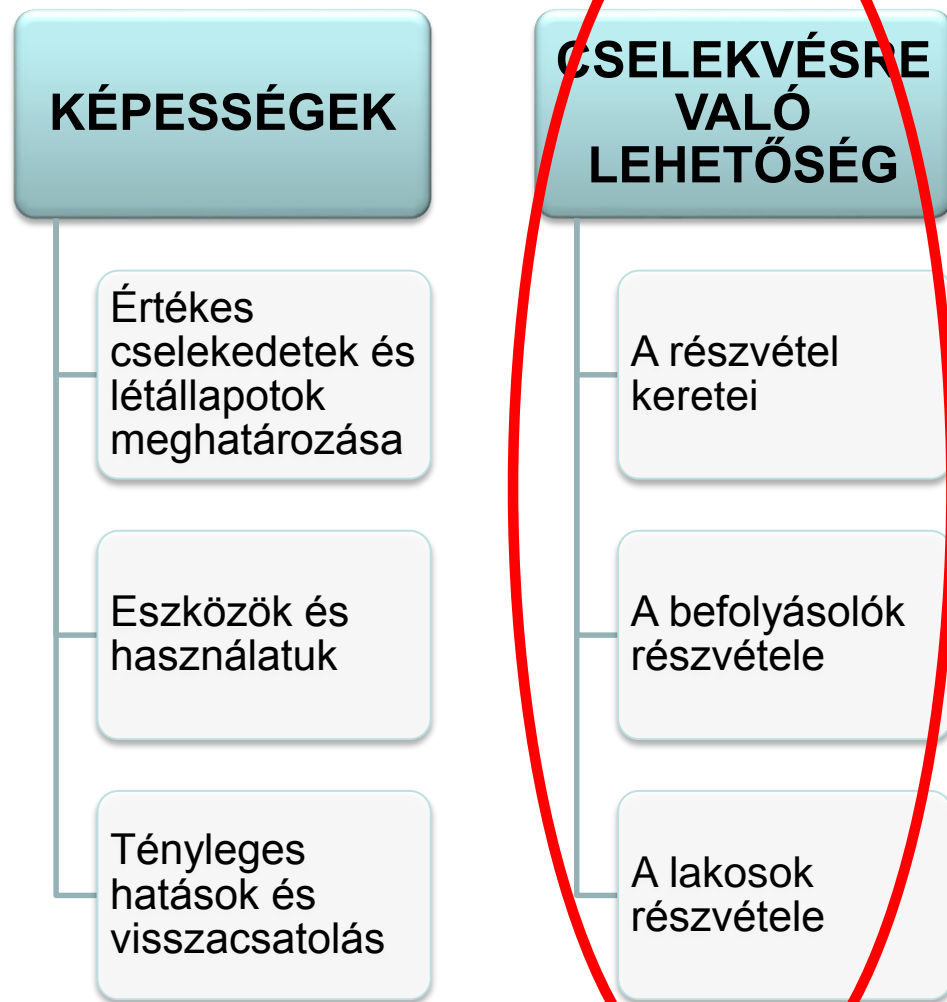
A HGF „körvonalai” a képességszemléletben

- A célokra (képességekre), eszközökre és az eszközök átváltására **is** irányuló figyelem
(bővebb információs bázis)
- „Szakértői” és „laikus” tudás kombinálásán alapuló deliberatív részvételi folyamat
(a tudás-előállítás és a cselekvési irány kijelölésének monopóliuma ellen is fellép)
- A helyi lakosok „saját ügyeik tevékeny előmozdítói” nem pedig a fejlesztések passzív befogadói
(a deliberatív részvételnek önértéke van)
- A HGF inter- és transzdiszciplináris problémaközpontú tevékenység.

Empirikus alkalmazás

ELEMZÉSI KERET

- Hazai városfejlesztési folyamatok elemzése
- OTKA projekt
- **Aktualitás**
 - 314/2012 Kormányrendelet
 - 2013-2014 VFK és ITS felülvizsgálat
 - Partnerségi Egyeztetési Tervek (PET)
- **Módszertan**
 - Interjúk
 - Kvalitatív szövegelemzés

Érintetti részvétel értékelése

Empirikus kutatási kérdés: van-e bármi a retorikán túl?

Képességszemlélet, mint elméleti háttér:

- A részvétel önértéke (eszköz voltától függetlenül)
- Korlátozás hiánya vs. tényleges lehetőség
- Deliberatív részvétel: értékviták + tudásteremtés

- *„A részvétel, mint szabadság nem egyszerűen az előre adott keretek közti hatékony részvétel joga, hanem azt is magában foglalja, hogy kijelöljük és alakítsuk a részvétel terét” (Gaventa 2006)*

Módszertan:

- 23 hazai megyei jogú város
- Kvalitatív dokumentum elemzés: PET, előterjesztések, jegyzőkönyvek

EREDMÉNYEK (1): A részvétel keretei

- Szisztematikus érintett-elemzés hiánya a PET elkészítése előtt (korábbi rutinok továbbélése)
- A PET elfogadása előtt gyakorlatilag sehol sem volt társadalmi vita
- A partnerek köre általában nem bővíthető (ahol igen, ott korlátozottan és meghívásos alapon – „bejelentkezés” nincs)

A részvételi lehetőség nem terjed ki a keretek befolyásolására, egy előre definiált térben történik

EREDMÉNYEK (2): Nevesített partnerek

- Sok esetben a részvétel magasabb fokozatainak elvi lehetősége (tokenism), de biztosítékok nélkül
- Egyirányú kommunikáció (váltakozó irányban), a deliberáció hiánya
- Vitás esetben a tervezői oldal álláspontjának figyelembevétele várható
- Elitista megközelítés

A részvétel a status quo fenntartását szolgálja

EREDMÉNYEK (3): Lakosok részvétele

- Fő feladatnak az informálást tekintik (esetenként „kioktatást”)
- Specifikus technikák (részvétel alacsony fokozatai, egyirányú kommunikáció, deliberáció hiánya)
- A korai fázisban a részvétel szinte teljes hiánya
- A lakosok által birtokolt tudás irreleváns a tervezői oldal számára
- A részvétel érdekében a lakosoknak kell lépéseket tennie → képességekkel való felruházás (empowerment) nem jelenik meg → marginalizáltak kiszorulása

A lakossági részvétel inkább a hatalmon lévők, mint a hatalommal nem rendelkezők kezébe ad eszközöket

5 érv a képességszemléletre építő HGF mellett

**Információs
bázis bővítése**
(nem zárja ki a
jelenleg szokásos
megközelítéseket)

**Nem pusztán
kritikai**
(Szempontok
rendszerének
kipróbált kerete)

**HGF a
képesség-
szemléletben**

**Ember-
központú
megközelítés**
(nem eszköz-
központú)

A fejlesztési
folyamat mögött
meghúzódó
**értékvitákat
nyílttá teszi**

Képessé tétel
(a minket érintő
ügyekbe történő
beleszólás tényleges
lehetősége)

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

E-mail:

bajmocyz@eco.u-szeged.hu

A kutatócsoport tagjai:

Gébert Judit, Málovics György, Pataki György, Vas Zsófia, Elekes Zoltán
és a minket segítő egyetemi hallgatók

Jelen előadás az OTKA K-109425 (A helyi gazdaságfejlesztés megalapozása a képességszemlélet segítségével) kutatás keretén belül készült.

<http://www.eco.u-szeged.hu/karunkrol/otka-109425/otka-109425> .